

RECAPITULARE INIȚIALĂ ȘI PREGĂTIREA TESTULUI INIȚIAL

TESTUL 1*

Citește cu atenție textul de mai jos și rezolvă cerințele:

„Cică era odată o babă și-un moșneag, moșneagul de o sută de ani și baba de nouăzeci și amândoi bătrânii aceștia erau albi ca iarna și posomorâți ca vremea cea rea, din pricină că n-aveau copii. Și, Doamne! tare mai erau doriți să aibă măcar unul, căci cât era **ziulica** și noaptea de mare, ședeau singuri-singurei cuc, și le țiuiau urechile, de urât ce le era. Și-apoi pe lângă toate acestea, nici vro scofală mare: un bordei ca vai de el, niște foale rupte, așternute pe lăiți, și atâta era tot. Ba de la o vreme încoace, urâtul îi mânca și mai tare, căci țipenie de om nu le deschidea ușa, parcă erau bolnavi de ciură, **sărmanii!**”

(Ion Creangă – Povestea porcului)

A. Înțelegerea textului

1. Indică genul literar în care se încadrează opera din care a fost extras acest fragment, oferind două argumente. (5p)
2. Transcrie enunțul din care reiese motivul pentru care bătrânii își doreau un copil. (5p)
3. Indică două cuvinte / sintagme care marchează implicarea naratorului. (5p)

B. Limba română

4. Transcrie din fragmentul dat două cuvinte care fac parte din vocabularul principal și două care se înscriu în masa vocabularului. (10p)
5. Găsește sinonime pentru cuvintele: **sărman**, **posomorât**. (10p)
6. Indică mijlocul de formare a cuvintelor subliniate în text. (10p)
7. Rescrie, din fragmentul dat, câte o parte de vorbire învățată (substantiv nearticulat, substantiv articulat, pronume, numeral, verb, adverb, conjuncție, interjecție, adjectiv, prepoziție). (10p)
8. Precizează funcțiile sintactice ale cuvintelor: **de ani**, **amândoi**. (10p)
9. Alcătuieste un enunț în care verbul **a fi** să aibă altă valoare gramaticală decât la începutul textului. (5p)
10. Corectează, din punctul de vedere al limbii române literare, enunțul: „Cică era odată o babă și-un moșneag.”
Indică regula pe care ai aplicat-o. (5p)

- C. Formulează trei idei principale ale fragmentului citat. (15p)

* La testele inițiale se acordă 10 puncte din oficiu, din totalul de 100 de puncte. Timpul de lucru este de 50 de minute.

EVALUARE SUMATIVĂ
(Cartea – obiect cultural. Recapitulare inițială)

Citește cu atenție textul de mai jos și rezolvă cerințele:

*„Lumea toată-i trecătoare,
Oamenii se trec și mor
Ca și miile de unde,
Ce un suflet le pătrunde,
Treierând neconținut
Sânul mării infinit.
Numai poetul,
Ca pasări ce zboară
Deasupra valurilor,
Trece peste nemărginirea timpului :
În ramurile gândului,
În sfintele lunci,
Unde pasări ca el
Se-ntrec în cântări.“*

(Mihai Eminescu – **Numai poetul**)

A. Limba română

1. Rescrie din versurile date două cuvinte care conțin diftongi. (5p)
2. Indică sinonime contextuale pentru cuvintele: **trecătoare** , **neconținut**. (5p)
3. Alcătuieste două enunțuri în care să demonstrezi polisemia cuvântului **lumea**. (10p)
4. Indică valorile gramaticale ale cuvintelor: **-i (toată-i)**, **deasupra (valurilor)**. (10p)
5. Precizează funcțiile sintactice ale cuvintelor din sintagma „Sânul mării infinit“. (15p)
6. Rescrie, din text, o propoziție simplă. (5p)

B. Înțelegerea textului

7. Transcrie, din text, două cuvinte folosite cu sens figurat.
8. Comentează, în cinci – șase rânduri, sintagma: „*Numai poetul,/(...) Trece peste nemărginirea timpului*“.

C. Alcătuieste o compunere de cincisprezece-douăzeci de rânduri cu titlul **Prima carte – prima amintire**. Modul de expunere predominant să fie narațiunea, să apară și descrierea și să folosești cinci cuvinte din câmpul lexical al cărții.

DISCURSUL

RELAȚIA TEXT - FRAZĂ - PROPOZIȚIE - CUVÂNT

Limba este mijlocul cel mai important de comunicare între oameni.

Materialul de construcție a limbii este *cuvântul*. Cu studiul cuvintelor se ocupă **vocabularul**.

În comunicare, unele cuvinte (**părți de vorbire**) își schimbă forma, sunt *flexibile* (substantivul, articolul, adjectivul, pronumele, numeralul, verbul), iar altele sunt *neflexibile* (adverbul, prepoziția, conjuncția și interjecția). Cu studiul părților de vorbire se ocupă **morfologia**.

Pentru a exprima idei, sentimente, părțile de vorbire intră în anumite raporturi, îndeplinind *funcții sintactice* de *predicat*, *subiect*, *atribut*, *complement* și formează propoziții, fraze. Cu îmbinarea cuvintelor în propoziții și a *propozițiilor* în *fraze* se ocupă **sintaxa**.

Mai multe propoziții și fraze tratând un anumit subiect formează un *text*. Text este și un fragment dintr-o operă.

Enunțul – o comunicare de sine stătătoare, formând o propoziție sau o frază.

1. Îmbină astfel cuvintele de mai jos încât să formeze propoziții și fraze:

- a) învățământ, școală, de, elevi, cunoștințe, a oferi, diferite, la, discipline;
- b) mulțime, de, soare, aer, proaspăt, odihnă, a atrage, mare, la munte, și, sau;
- c) omul, lectură, prin, își, studiile, desăvârșește, învață, trăiește, cât, și.

2. Grupează următoarele cuvinte în părți de vorbire flexibile și neflexibile, precizând felul lor:

a) carte, a avea, deștept, al, printre, întrunire, alergare, deci, de, ale, a vedea, roșu, cinci, voios, acum, încet, ai noștri, ca să, niște, sau, primul, înalt, însă, a trăi, vai, cum, iată, om, astăzi, cei, capăt, mama, de la, a învăța;

b) bibliotecă, vrei, către, a construi, dacă, al cincilea, aceea, alor, tramvai, a alerga, rotund, pentru, afară, așadar, imediat, cale, terestru, a înțelege, înțelegere, înțelegător, cu, cele, cincizeci, ele, cucurigu.

3. Precizează partea de vorbire și funcția sintactică, de mai jos a cuvintelor din enunțurile știind că unele cuvinte nu îndeplinesc și o funcție sintactică.

a) „Luând în degetele-i fine o vărguță albă, subțire ca o igliță, Domnița prichindeilor făcu un semn de amenințare spre pârâu.”

(Mihail Sadoveanu – **Dumbrava minunată**)

b) „Iar la poala lui cea verde mii de capete pletoase,
Mii de coifuri lucitoare ies din umbra-ntunecoasă.”

(Mihai Eminescu – **Scrisoarea III**)

c) „Mihai și generalii săi se silesc din toate puterile a opri pe fugari,
împingându-i spre bătaie, pe unii prin cuvinte, pe alții cu mâna.”

(Nicolae Bălcescu – **Românii supt Mihai-Voievod Viteazul**)

În propoziție și în frază se stabilesc *raporturi de coordonare* între părți de propoziție, respectiv propoziții – principale sau secundare – de același fel / și *raporturi de subordonare* între o parte de propoziție și cuvântul determinat și, respectiv, între o propoziție subordonată și regenta ei.

La nivelul propoziției, raportul de coordonare se realizează prin *juxtapunere* (virgulă) și prin joncțiune (conjuncții coordonatoare: și, nici, iar, dar, însă, ci, sau, ori, deci, așadar); raportul de subordonare se realizează cu ajutorul prepozițiilor, articolelor, prin forma de caz, prin acord.

La nivelul frazei, raportul de coordonare se realizează prin *juxtapunere* (virgulă, punct și virgulă, două puncte, linia de pauză), prin conjuncțiile coordonatoare de mai sus, iar raportul de subordonare se realizează prin juxtapunere (mai rar: „Dai, n-ai”) și prin conjuncții și grupuri de cuvinte cu valoare de conjuncție, prin pronume (care, cine, ce, cât, oricine etc.), prin adverbe (unde, când, cum, cât, oriunde etc.).

4. Menționează felul raporturilor sintactice și mijloacele de realizare a acestora la nivelul propoziției (a, b) și la nivelul frazei (c):

a) „Redă *nemărginirii fugarul tău mister...*”

b) „... *Fior a caldei firi,
Joc viu ori șovăielnic de galbenă maramă,
Vibrare necurmată, zigzag de pălpâiri.
Ușoară și fierbinte văpaie, te destramă!*”

(Ion Barbu – **Când va veni declinul**)

c) „*Cântați: nimic din ce e nobil, suav și dulce, n-a murit,
Dar dintre flori și dintre stele nimica nu va fi clintit,
Veniți, privighetoarea cântă și liliacul e-nflorit!*”

(Al. Macedonski – **Noapte de mai**)

5. Formulează câte două fraze cu propoziții legate: a) numai prin coordonare; b) prin coordonare și subordonare.

Reamintește-ți clasificarea propozițiilor:

a) *după alcătuire*: simple și dezvoltate;

b) *după înțeles*: principale/secundare (secundare);

c) *după scopul comunicării*: enunțiative/interogative;

d) *după aspectul predicatului*: afirmative/negative.

6. Subliniază predicatul, încercuiește elementele de relație; desparte textele în propoziții și precizează felul lor, după criteriile de clasificare învățate:

a) „– *Ce te legeni, codrule,
Fără ploaie, fără vânt,
Cu crengile la pământ?
– De ce nu m-aș legăna,
Dacă trece vremea mea!*”

(Mihai Eminescu – **Ce te legeni...**)

b) „*Boierii ieșiră mânăniți; Moțoc rămase.
– Ce-ai rămas? întrebă Lăpușneanul.*”

– *Doamne! Doamne! zise Moțoc, căzând în genunchi, nu ne pedepsi pre noi după fărădelegile noastre! Adă-ți aminte că ești pământean...!*”

(Costache Negruzzi – **Alexandru Lăpușneanul**)

c) „Nu e nici pe jumătate folositoare cum e Logica, fiindcă nu dovedește nimic, apoi te stârnește mereu cu câte ceva care n-o să se întâmple niciodată și te face să crezi lucruri care nu sunt adevărate.”
(Oscar Wilde – **Prințul fericit**)

7. Construiește câte două propoziții care să fie: **a)** enunțiative propriu-zise, afirmative, dezvoltate; **b)** enunțiative imperative, negative, dezvoltate; **c)** enunțiative optative, afirmative, dezvoltate.

8. Alcătuieste o compunere de cincisprezece rânduri, în care să folosești două moduri de expunere (narațiunea și dialogul), iar propozițiile să fie cât mai diferite după înțeles, după aspect, după scopul comunicării și după structură.

VOCABULARUL

Fondul principal lexical sau vocabularul fundamental cuprinde cuvinte cu o largă întrebuințare în vorbirea curentă, are vechime, stabilitate și capacitatea de a forma derivate, cuvinte compuse, locuțiuni și expresii.

1. Găsește și reține principalele categorii de cuvinte ce fac parte din vocabularul fundamental: **a)** întreprindere, muncă, salariu, vorbă, carte, masă; **b)** mamă, frate, văr; **c)** cap, ureche, nas, mână; **d)** deal, munte, șes, câmpie; **e)** brad, stejar, prun, păr; **f)** a scrie, a vorbi, a produce, a vedea, a căuta, a sfârși; **g)** alb, bun, rotund; **h)** doi, zece, sută; **i)** eu, voi, tu, al meu; **j)** prea, bine, greu, mâine; **k)** cu, de, și, iar, ale.

2. Recunoaște cuvintele aparținând vocabularului fundamental:

a) „Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie,
Țara mea de glorie, țara mea de dor,
Brațele nervoase, arma de tărie
La trecutu-ți mare, mare viitor!
Fiarbă vinu-n cupe, spumege pocalul,
Dacă fiii-ți mândri aste le nutresc;
Căci rămâne stânca, deși moare valul,
Dulce Românie, asta ți-o doresc.”

(Mihai Eminescu – **Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie**)

b) „Alerga încet, legănându-se ca o rață. Asuda tare și-și scotea deseori șapca să-și șteargă chelia. Era scurt și gros, cu o burtă din pricina căreia nu-și vedea decât vârful ghetelor. Avea ochi albaștri, dulci, care păreau a zâmbi necontenit; și nasul – cu nările largi, înfundate în păr. Barba-i era castanie, încălcită, presărată cu câteva smocuri de fire albe, și-i ajungea până la al doilea nasture al tunicii.”

(Liviu Rebreanu – **Nuvele**)

3. Alcătuieste șase enunțuri formate numai din cuvinte aparținând vocabularului fundamental.

Masa vocabularului cuprinde, între alte cuvinte, *arhaisme, regionalisme, neologisme, termeni științifici*, elemente de *jargon și argou*. Ea reprezintă aproximativ 90% din vocabular.

DESCRIEREA - TABLOU

1. Citește cu atenție textul de mai jos:

„Orașul pare tava unui bragagiu, garnisită cu alviță, sugiuc și zaharache alb. Totu-i alb. Gerul, liniștea și noaptea sunt albe. Singură zăpada pare a-și fi pierdut ceva din culoarea ei obișnuită. O recunosc numai după discreția cu care scârțâie sub picioarele noastre, ca o mână albă de pungaș ce s-ar furișa într-un buzunar...

Pe cerul spălăcit și umed ca un cearșaf de pat, abia scos din ligheanul de scrobeală albastră, stelele par urme proaspete de ploșnițe, strivite chiar în noaptea Moș Ajunului. Petele de pe rufăria de casă a Părintelui ceresc nu dispar niciodată. La Pitești, dar, regina nopții va petrece sărbătorile Crăciunului într-un hotel de mahala... La Slatina, luna era găzduită, parcă, ceva mai confortabil...

Mi-aduc aminte de noaptea în care m-am întors cu Steluța de la grădina publică...”

(Ion Minulescu – **Coringent la limba română**)

a) Indică modul de expunere folosit în textul citat.

b) Găsește un indiciu, în text, pentru faptul că fragmentul dat face parte dintr-o operă narativă.

c) Care este rolul descrierii în textul dat? Ce alte funcții mai poate avea descrierea într-un text narativ?

d) Selectează, din text, termeni care sugerează faptul că este prezentată o percepție unică, personală, a realității.

e) Evidențiază trăsăturile de limbaj specifice descrierii literare (sensuri figurate, caracterul polisemantic al cuvintelor).

f) Indică imaginile artistice create și evidențiază gama figurilor de stil folosite.

2. Se dă textul:

„Gerul aspru și sălbatic strânge-n brațe-i cu jelire

Neagra luncă de pe vale care zace-n amorțire;

El ca pe-o mireasă moartă o-ncunună despre zori

C-un văl alb de promoroacă și cu țurțuri lucitori.

(...)

Gerul face cu-o suflare pod de gheață peste maluri,

Pune streșinilor casei o ghirlandă de cristaluri,

Iar pe fețe de copile înflorește trandafiri,

Să ne-aducă viu aminte de-ale verii înfloriri.”

(Vasile Alecsandri – **Gerul**)

a) Indică modul de expunere folosit în textul citat.

b) Argumentează apartenența textului dat la genul literar liric.

c) Indică elementele cadrului (tabloului) natural conturat.

d) Care sunt sentimentele pe care eul liric le transmite cititorilor?

e) Indică sensul verbului **înflorește** din enunțul:

„Gerul (...)/ Iar pe fețe de copile înflorește trandafiri”. Comentează acest vers, evidențind contrastul cromatic creat.

f) Găsește cuvinte folosite cu sens figurat.

g) Indică imaginile artistice create și evidențiază gama figurilor de stil folosite.

3. Indică modul de expunere din textul de mai jos și tipul de text:

„Iarna este unul din cele patru anotimpuri ale zonei temperate. Vremea este mai rece în perioada iernii, fiind anotimpul cu cele mai mici temperaturi, zilele cele mai scurte și nopțile cele mai lungi.”
(ro.wikipedia.org/wiki/Iarna)

4. Continuă textul de la exercițiul anterior, adăugând patru enunțuri și respectând trăsăturile **descrierii nonliterare** (obiective):

- comunică informații, date precise;
- folosește un limbaj de specialitate;
- nu utilizează figuri de stil;
- presupune detașarea observatorului.

5. Realizează o descriere literară de tip tablou în care să prezinți trăsăturile anotimpului în care te afli sau ale anotimpului în care te-ai născut, cu titlul **De ce iubesc iarna/ vara/ primăvara/toamna**.

DESCRIEREA - PORTRET

1. Citește următorul text:

„Aceasta au urmat la 1827. (...)

Din trăsură se coborî un tânăr elegant coconaş, a cărui costum era după moda curții.

El purta un antereu de suvaia alb, era încins cu un şal roşu cu flori, din care o poală i se slobozea pe coapsa stângă, iar capetile, alcătuiind un fiong dinainte, cădeau apoi peste papucii lui cei galbeni. Pe sub giubeaua de pambriu albastru, blănită cu samur, purta una dintr-acele scurte cațaveici, numite fermenele, broderia căreia, cu fir și cu tertel, îi acoperea tot peptul. Pe cap avea un șlic de o circoferență cel puțin de șapte palme. (...)

În camera unde intră, pe un crevat cu perdea ponceau șădea o fetișoară rezămată într-un cot pe perină. Fusta ei de atlas albastru-deschis, de sub care se zărea un picioruș gras și mic; părul ei castaniu ce se slobozea în unde de matase pe albii ei grumazi; poziția ei cea lenoasă, în sfârșit, lumina murindă a unei lampe ar fi înflăcărat pe Xenocrat, dacă ar fi fost la Iași la 1827, în camera aceea.”*

(Costache Negruzzi – Zoe)

a) Indică modul de expunere folosit în textul dat.

b) Găsește indicii asupra locului și timpului care permit încadrarea fragmentului în genul epic.

c) Selectează, din text, arhaisme și stabilește care este rolul lor artistic.

d) Transcrie grupuri nominale, evidențiind tipurile de epitete formate.

e) Indică timpurile verbale folosite și spune care este rolul folosirii lor.

* ponceau (fr.) – roșu.

DIALOGUL FORMAL ȘI DIALOGUL INFORMAL

IMPORTANȚA NON-VERBALULUI ÎN COMUNICARE

1. Identifică, în dialogul de mai jos, trăsăturile dialogului formal sau informal, așa cum apar sintetizate în tabelul următor:

Dialog formal	Dialog informal
<ul style="list-style-type: none"> - discuție pe teme serioase; - are drept scop găsirea unor soluții; - este planificat, se desfășoară după un anumit scenariu; - vorbitorii respectă o ordine a intervențiilor, își cenzurează mimica și gesturile; - stilul enunțării este solemn; - participanții sunt distanți. 	<ul style="list-style-type: none"> - se poartă pe teme minore; - nu urmărește un scop anume, permite trecerea de la un subiect la altul; - este ocazional, spontan, aparent fără nicio finalitate; - lipsit de constrângeri; - enunțarea este familiară; - partenerii sunt apropiați.

Ioana (emoționată, cu tremur în voce): – Sărut mâna, bunico! Ce dor mi-a fost de tine!

Bunica (cu brațele întinse): Ioana, ce mare te-ai făcut! Nu te-am văzut de-atâta timp!

Ioana (îmbrățișând-o): –Mm! Am căutat parfumul ăsta peste tot! E unic!

Bunica (arătându-i scaunul): Șezi și spune! Cum a fost primul an la liceu?

Ioana (așezându-se): O, bunico, într-un cuvânt: minunat! Am atâtea să-ți povestesc! Profesori noi, colegi noi...

Bunica (nerăbdătoare): – De-abia aștept să te-ascult! Spune-mi în primul rând de română – știu că e preferata ta! – ai o profesoară la fel de drăguță?

Ioana (încruntându-se): – E mai severă, avem mult de citit și nu ne iartă niciodată! Dar româna, da, este tot preferata mea! Am descoperit noi scriitori!

Bunica (zâmbind șiret): – Ei, lasă-i pe profesori! Ia spune-mi tu, inimioara ta e tot singurică?

Ioana (trage aer în piept): – O, bunico! M-am frământat atât... Nu știam cum să-ți spun... (uimită, privind-o fix) Cum le știi tu pe toate?!

a) Indică locutorii din textul dat.

b) Formulează conținutul mesajului într-un enunț.

c) Analizează atitudinea corporală a personajelor (vocea, respirația, privirea, gestică) și rescrie sintagme din text referitoare la aceste aspecte.

d) Care este rolul elementelor non-verbale în transmiterea mesajului?

e) Extrage, din conversația redată, elementele specifice dialogului, la nivelul limbajului.

f) Explică punctuația ultimei replici a dialogului (virgula, semnul exclamării, punctele de suspensie și semnul dublu – al întrebării și exclamării).

g) Transformă ultimele două replici în vorbire indirectă.

PREPOZIȚIA ȘI CONJUNCȚIA

<p>Prepoziția și conjuncția au elemente comune și deosebitoare: – sunt părți de vorbire neflexibile, cuvinte de legătură:</p>	
<p>prepoziția – numai <i>la nivelul propoziției</i>; leagă <i>un atribut</i> de substantivul, pronumele sau numeralul determinate (bancă <i>de</i> lemn, doi <i>dintre</i> elevi, acela <i>din</i> clasă), <i>un complement</i> de verbul, adverbul, adjectivul, determinate (merge <i>la</i> școală, bine <i>de</i> noi, roșie <i>la</i> față)</p>	<p>conjuncția – <i>la nivelul propoziției</i>, leagă părți de propoziție de același fel: subiecte, nume predicative, atribute, complemente (Ana <i>și</i> Vlad, sunt cumiți <i>și</i> deștepți; mare <i>și</i> luminoasă, azi <i>și</i> mâine); <i>la nivelul frazei</i> leagă două propoziții de același fel (Scrii <i>sau</i> înveți?), cât și o subordonată de regenta ei (I-am atras atenția <i>să</i> vină la timp)</p>
<p>– Prepoziția și conjuncția sunt lipsite de înțeles de sine stătător</p>	
<p>– Nu îndeplinesc funcții sintactice</p>	
<p>Prepoziția intră în alcătuirea atributului sau complementului.</p>	<p>Conjuncția e în afara elementelor pe care le leagă.</p>
<p>– Ambele părți de vorbire se clasifică în:</p>	
<p>Prepoziții: – <i>simple</i>: de, după, cu, pentru; – <i>compuse</i>: de la, de pe la, de pe lângă.</p>	<p>Conjuncții: – <i>simple</i>: și, iar, că, să, dacă; – <i>compuse</i>: ca să, ci și, ca și.</p>

1. Extrage, din texte, prepozițiile și conjuncțiile, menționând ce leagă fiecare:

- a) „*Ce duh ai și ce putere*
Să-mpletești ceară cu miere
De la floarea din grădină,
Ostenită de albină?“
 „*E un câine zdrențuros*
De flocos, dar e frumos.“ (Tudor Arghezi – Poezii)
- b) „*Omul zici c-a născocit,*
El, mașina de clocit,
Dar, pe cât mi-aduc aminte
I-a luat cucul înainte;
Căci în tagma păsărească
Pune pe-alții să clocească“
 „*Din bube, mucegaiuri și noroi*
Iscat-am frumuseți și prețuri noi.“ (Tudor Arghezi – Poezii)

Locuțiunile prepoziționale și conjuncționale sunt grupuri de cuvinte sinonime cu o prepoziție și, respectiv, cu o conjuncție și au aceleași roluri ca acestea în propoziție (în frază).

Locuțiunile prepoziționale provin din adverbe și locuțiuni adverbiale: *în fața, de-a lungul, în susul, în mijlocul, din cauza, față de (cu), pe motiv de, din cauză de* (apar „articulate“ sau terminate în prepoziții). **Locuțiunile conjuncționale** sunt alcătuite din substantive, adverbe, prepoziții și se termină (cel mai adesea) în conjuncție, pronume relativ sau adverb relativ: *prin urmare, măcar să (că), din cauză că, din moment ce, după cum*.

MODALITĂȚI NARATIVE

1. Precizează tipul de narațiune din textele de mai jos, după criteriul relației dintre realitatea obiectivă și realitatea artistică:

a) *„M-am născut la București, dar chiar în acel an tata a fost mutat cu garnizoana la Râmnicu Sărat, și cele dintâi amintiri se leagă de acest oraș. O casă mare, cu multe încăperi, și salcâmi în dreptul ferestrelor. În fund, curtea și apoi grădina, care mi se părea uriașă, înecată sub pruni, caiși și gutui. Cea mai veche amintire (cred că aveam mai puțin de trei ani): în grădină, cu fratele meu și un câine mare, alb, Picu. Ne rostogoleam toți trei în iarbă. Alături, pe un scăunăș, mama, stând de vorbă cu o vecină. Îndată după această imagine, o alta: pe peronul gării, seara, așteptând o mătușă de la București. Lume multă. Aveam un corn, pe care nu îndrăzneam să-l mănânc, atât mi se părea de prodigios, și-l păstram în mână, privindu-l, proclamându-l, laudându-mă că-l am. Când intră trenul în gară, grupul nostru începu să se agite, și rămân o clipă singur. Din nevăzut, izbucnește un băiețuș de 5-6 ani, îmi smulge cornul, mă privește o clipă, zâmbind, duce cornul la gură și dispare. Am fost atât de surprins, încât am amuțit, paralizat, parcă mi se relevase puterea monstruoasă a iscusimii și îndrăzelii. Alte amintiri de la vârsta de 3-4 ani: plimbările cu trăsura către pădure sau viile din jurul Râmnicului. Când se oprea trăsura în marginea drumului, sub pomii încărcăți, mă suiam pe capră și culegeam prune brumării. Odată, în pădure, înaintând pe brânci prin iarbă, m-am trezit pe neașteptate în fața unui gușter verde-albastru, strălucitor – și am împietrit amândoi, privindu-ne. Nu mi-era frică, și totuși inima mi se zbătea. Eram covârșit de bucuria de a fi descoperit o asemenea viețuitoare nemaîntâlnită, de o atât de stranie frumusețe.”*

(Mircea Eliade – **Memorii**)

b) *„A treia noapte avu un vis pe care și-l reaminti întreg. Se reîntorsese pe neașteptate în Piatra Neamț și se îndrepta spre liceu. Dar cu cât se apropia, cu atât creștea numărul trecătorilor. Recunosc, în jurul lui, pe trotuar, mulți din foștii lui elevi, așa cum îi văzuse când se despărțise de ei, cu 10, 20 sau 25 de ani mai înainte. Apucă pe unul de braț: «Dar unde vă îmbulziți toți, Teodorescule?» îl întrebă. Băiatul îl privi lung, zâmbind încurcat; nu-l recunoscuse. «Ne ducem la liceu. Azi se sărbătorește centenarul profesorului Dominic Matei.»*

(Mircea Eliade – **Tinerete fără de bătrânețe...**)

2. Deosebește narațiunea obiectivă (de evenimente exterioare) de narațiunea subiectivă (de evenimente interioare), pornind de la textele de mai jos (în scurte compuneri de zece - cincisprezece rânduri):

a) *„Nu știi alții cum sunt, dar eu, când mă gândesc la locul nașterii mele, la Humulești, la stâlpul hornului unde lega mama o șfară cu motocei la capăt, de crăpau mâțele jucându-se cu ei, la prichiciul vetrei cel humit, de care mă țineam când începusem a merge copăcel, la cuptorul pe care mă ascundeam, când ne jucam noi, băieții, de-a mijoarca, și la alte jocuri și jucării pline de hazul și farmecul copilăresc, parcă-mi saltă și acum inima de bucurie!”*

(Ion Creangă – **Amintiri din copilărie**)

b) „...Lia nu privea decât în sus, către strălucitorul Împărat Soare, de care era îndrăgostită încă de copilă. (...)

Iar Dumnezeu, înduișat de plânsul frumoasei pământene, a transformat-o într-o păsărică, numită Ciocârlie, menită să încerce mereu zborul spre Soare, dar să nu poată ajunge niciodată la el, drept pedeapsă pentru visul de a trece dincolo de granițele iubirii pământene.” (Legenda ciocârliei – creație populară)

3. Identifică trăsăturile naratorului subiectiv (personaj-narator, narator-martor) în textele de mai jos:

a) „Eu, atunci, să nu-mi caut de drum tot înainte? Mă abat pe la tei, cu gândul să prind pupăza, căci aveam grozavă ciudă pe dânsa; nu numaidecât pentru pupat, cum zicea mama, ci pentru că mă scula în toate zilele cu noaptea-n cap din pricina ei...” (Ion Creangă – Amintiri din copilărie)

b) „... lumea care se afla de față, întorcând ochii holbați, a văzut balaurul venind în vârtej sucit, cu mare iuțeală.

L-am văzut și eu și m-am cutremurat. Venea drept spre noi. Cu coada subțire ca un sul negru pipăia pământul și trupul i se înălța în văzduh, iar gura i se deschidea ca o leică în nouri.” (Mihail Sadoveanu – Hanu Ancuței)

4. Indică, în fragmentul de mai jos, sintagmele care exprimă temporalitatea succesivă a desfășurării evenimentelor (înlănțuirea):

„Într-o sfântă vineri, cam pe la chindii, numai ce i se păru că stema din cununa împărătească se umflă și crește, crește, cât oul de găscă (...).

Nu trecu cât ai scăpăra din amnar, și se apropiară de împărat, cu mângâieri și dezmierdări, odrasla lui de trei fete, ca trei zâne, surori și nepoate, cari mai de cari mai chipeșe și mai drăgălașe. Apoi veniră mai-marii tronului și slugile obavnice. (...)

Noaptea, târziu, sora împăratului cum învârti cheia de aramă în broasca beciului de la răsărit, o vijelie îi amuși auzul, apoi locul pe care sta i se afundă până la glezne (...).” (Barbu Delavrancea – Palatul de cleștar)

5. Identifică, în fragmentele de mai jos, sintagmele care sugerează simultaneitatea narațiunilor (narațiune-sincron):

a) „E drept că între timp am stat de vorbă și cu bunica lui Dragoș care venise să-l ia la plimbare pe nepoțelul ei și mi-a povestit că a întârziat pentru că a fost tocmai în piața Matache să cumpere grâu pentru colivă; că vrea să facă un parastas pentru un frate de-al ei; că tocmai în fața ei s-a terminat grâul pe care-l avea cineva de vânzare (...). În timp ce mă prefăceam c-o ascult inspectam cu binoclul intrarea hotelului.” (Mircea Nedelciu – Provocare în stil Moreno)

b) „Pe când vorbeau amândoi – c-aminteri nu erau supărați – iată că vine în fuga mare feciorul de la dentist și-i spune să poștească.”

(I.L. Caragiale – Cănuță, om sucit)

ATRIBUTUL – EVALUARE

Se dă textul:

„Apropiat de coborâșul repede al colinei, privirea se cufundă într-o largă și nemărginită vale cu covor de iarbă, încărcată la hotarul ei din sus de bălți întinse, pe fața cărora vântul clatină pământurile gingașe cu puf auriu ale unei păduri de stuh; din vreme în vreme zboruri de rațe și singuratiche găște sălbatice, speriate cu nepusă masă de vreun vânător neamț, se înalță, chemându-se cu strigăte aspre.“

(Alec Russo – **Iașii și locuitorii în 1840**)

1. Identifică atributele din textul de mai sus și precizează felul lor. (22p)
2. Alege un atribut adjectival (exprimat prin adjectiv pronominal) și un atribut pronominal și analizează-le. (12p)
3. Alcătuieste un enunț în care substantivul **coborâșul** să fie regent pentru alt tip de atribut decât în text. (3p)
4. Exemplifică atribute pronominale exprimate prin patru tipuri diferite de pronume în cazul acuzativ. (12p)
5. Alcătuieste un enunț în care să existe o înlănțuire de trei atribute substantivale în acuzativ și genitiv. (12p)
6. Alege sintagma care propune acordul corect: (9p)
 - a) Culoare urechii pleoștită / pleoștite.
 - b) Privirea câinelui acestuia / acesta.
 - c) Iarba și pomii înverziți / înverzită.
7. Alcătuieste o compunere în care să utilizezi atribute cu valorile stilistice de epitet și comparație. Alege unul dintre titlurile: **Vara, Coșul cu fructe, La joacă.** (20p)

Din oficiu: (10p)

COMPLEMENTUL

Complementul este partea secundară de propoziție care determină: **un verb sau o locuțiune verbală** (merg la școală, strici orzul pe găște cu ei); **un adjectiv sau o locuțiune adjectivală** (sătul de cicăleală, om de omenie ca el); **un adverb sau o locuțiune adverbială** (bine de noi, din ce în ce mai bine); **o interjecție** (iată omul!).

Complementele sunt: **necircumstanțiale**: direct, indirect, de agent; **circumstanțiale**: de loc, de timp, de mod, de cauză, de scop.

1. Identifică, în texte, complementele circumstanțiale cunoscute și pe cele necircumstanțiale; arată pe cine determină:
 - a) „Când profesorul o să iasă apoi în grădină, n-o să mai găsească nicio singură floare și n-o să poată pricepe ce s-a întâmplat cu ele.
– Dar cum poate floarea s-o spună celorlalte? Florile doar nu știu să vorbească (...). Dar profesorul înțelege limba asta a semnelor? întrebă Ida (...). Asta, consilierul ministerial n-o putea suferi și spunea cum zisese și mai înainte «Cum se pot îndruga asemenea palavre unui copil?» Dar micuței Ida i se păruse tare nostim ce-i povestise studentul despre florile ei și gândea tot timpul la vorbele lui. Florile aveau capul greu fiindcă erau obosite de dansul din timpul nopții; cu siguranță că nu se simțeau bine.“ (Hans Christian Andersen – **Florile micuței Ida**)

- b) „Melcul și-a astupat bine ochii
 Cu ceară
 Și-a pus capul în piept
 Și privește fix
 În el.
 Deasupra lui
 E cochilia.
- În jurul cochiliei
 E lumea,
 Restul lumii
 Dispună încolo și-ncoace
 După anumite legi
 De care-i e silă.“
- (Marin Sorescu – **Melcul**)

2. Identifică, în texte, complementele circumstanțiale de loc, menționând părțile de vorbire prin care se exprimă:

a) „Dunărea începe să văjâie mânioasă, – e un zbucium și-un clocot de valuri dintr-un mal în altul (...). Ici apa se scufundă, bolborosind, ca suptă de gura unei vâltori, colo se umflă, se burdușește și urlă făcând clăbuci (...). Munții învinși se dau la o parte (...). Departe, spre miazănoapte și spre apus, munții, într-un nor de pulbere albastră, își ondulează coama pe poalele rubinii ale cerului (...). Peste toate – o moliciune, o pace dumnezeiască se lasă de sus (...). Acum România întinde asupra ei puternice brațe de fier peste valurile Dunării și (...) privește înaintea-i deschise larg porțile răsăritului și calea nesfârșită a mărilor.“

(Alexandru Vlahuță – **România pitorească**)

- b) „Uite, s-a făcut întuneric
 În mâna dreaptă
 Și-n salcâmul din fața casei.
- Trebuie să sting
 Cu o pleoapă (...)
 Tot ce se vede în jur
 Până dincolo de stele“

„Într-o zi
 Mă voi ridica de la masa de scris
 Și voi începe să mă îndepărtez de cuvinte,
 De voi
 Și de fiecare lucru în parte ...
 Voi vedea un munte în zare
 Și voi merge spre el
 Până când muntele va rămâne în urmă“

(Marin Sorescu – **Poezii**)

3. Completează spațiile punctate cu unul dintre complementele circumstanțiale de loc: **a)** în iaz, înapoi, pe loc, în sus; **b)** prin ...ascunzișuri, peste fagi, în urmă-i, prin pădure, din tufișuri, spre apus, din frunzișurile, printre crengi:

- a) „Racul ... se da
 Broasca tot ... sălta
 Știuca foarte se izbea (...)
 Nu știu cine-i vinovat
- Însă, pe cât am aflat,
 Sacul ... nu s-au tras,
 Ci tot ... a rămas.“
- (Alec Donici – **Racul, broasca și știuca**)
- b) „...cu vârfuli sure
 A căzut amurgul rece.
 Însurarea mută trece
 Furișată ...
 ... abia s-arată
 ... întunecată,
 O văpaie de rubin.
 ... grele
- De-nnoptare tot mai vin
 Glasuri mici de păsărele (...)
 Iar ... , ...
 De ... tainice – ...
 Se ivesc pe jumătate
 Păsărele ciufulite
 Alarmate
 Și-ngrozite.“ (George Topîrceanu – **Acceleratul**)

4. Alcătuieste o compunere de o pagină în care să folosești complemente circumstanțiale de loc exprimate prin diferite părți de vorbire.

5. Găsește complementele circumstanțiale de timp și analizează-le morfologic:

a) „Părea că n-au fost niciodată

verile-nalte, toamnele-n zarea cu steme.

Sub iarbă, poate, sânul mic de fată

respiră încă noaptea și se teme.“

„Nu știi ce-a fost mai demult.

Am uitat. Din trecut m-am ales

ca să fiu singură, ca să te-ascult

înainte de amurg și cules.“

„Uneori, în diminețile clare,

mă uit drept în soare, răsând

și nu pot crede c-am să mor în curând

viața mea sună înalt, fără-ntristare.“

„Am văzut duhurile pământului.

Aproape de moarte le-am implorat

pe repezi aripile vântului

au venit în cortej ciudat.“

(Magda Isanos – **Versuri**)

b) „În zori, a doua zi, eram gata de drum (...). De astă dată, însă, carnea din borș era cam crudă (...). Ospătarăm, și luându-ne rămas bun de la părintele Ionică, ne îndreptarăm către înălțimile sumețe ale Hălăucei (...). Din când în când ne opream la umbră spre a ne odihni (...). Și iarăși se zice că copilul lui Aron, neîmpăcându-se cu asprimea vieții călugărești, a cerut să fugă în lume (...), dar că tocmai pe când se credea mai slobod și la adăpost, tocmai atunci moșul său îl călcă din urmă, îl prinse (...). Așa sau altmintrelea, tradiția e câteodată mai dreaptă decât istoria (...).

– La noi nu se țin paianjeni, ia, câte oleacă de colb, dacă se strânge, îl mai stârnim și noi cu mătura, din vreme în vreme.“

(Calistrat Hogaș – **Amintiri dintr-o călătorie**)

6. Alege complementele circumstanțiale de timp din următoarele enunțuri și arată prin ce sunt exprimate:

a) „Lunea la Domnul Vucea era de spus (...). Joia după prânz nu învățam, era odihna tradițională de la mijlocul săptămânii. Dimineața era ordinea și învățătura practică (...). Sâmbăta era rânduiala de duminică (...). În timpul verii, pe căldură și zăpușeală, Domnul Vucea asuda mult (...). De dimineață ne-am dus acasă la Domnul Vucea (...). Pe seară, sfârșind frecatul și unsul hamurilor trecuserăm în clasa a treia.“

(Barbu Ștefănescu Delavrancea – **Domnul Vucea**)

b) Toamna aduce țăranilor bucuria muncii lor. Ploile se îndesesc toamna, iar zilele se scurtează. Ziua nu e timp de pierdut. În timpul zilei fiecare își vede de treabă, iar seara oamenii cad răpuși de oboseală. Noaptea aceasta a plouat, dimineața a fost senină, iar după amiaza norii au acoperit cerul din nou. Mai târziu vor pleca și păsările călătoare. Cu toate acestea, țăranii muncesc din zori până-n noapte.

RĂSPUNSURI

CARTEA – OBIECT CULTURAL. **1. carte** – obiect de studiu; învățătură (în text); sens vechi, arhaic: **scrisoare**. **2.** Cine are carte are patru ochi. **3.** Proverbul sugerează faptul că un om învățat va reuși să se descurce în orice situație de viață; într-o formulare modernă, am putea spune: „Un om informat este un om puternic“. **4.** Cărțile ne oferă soluții pentru problemele vieții, ne conturează modele, ne învață lecții de eroism și de umilință. Fiecare carte este o cărămidă a personalității noastre. **6.** Citatul sugerează faptul că singura învățătură reală este cea pe care o aflăm într-o carte bună. **7. a)** Rolul textului este de a informa cititorii asupra unui eveniment deosebit al ANBPR. **b)** Evenimentul anunțat se va desfășura în perioada 14 – 18 aprilie. **c)** Evenimentul este organizat de Asociația Națională a Bibliotecarilor și Bibliotecilor din România. **d)** Activitățile care vor avea loc cu acest prilej sunt: mese rotunde pe teme culturale diverse, seminare, prezentări ale achizițiilor bibliotecilor, lansări de cărți, expoziții, evocări literare, prezentări de edituri, videoproiecții. **e)** Ziua bibliotecarului – 23 aprilie. **f)** „Misiunea sa principală este promovarea profesiei de bibliotecar și susținerea pregătirii profesionale a bibliotecarilor, pentru a crește calitatea serviciilor din acest domeniu.“ **g) Biblioteca** Județeană se află în centrul orașului. Îmi fac temele în **bibliotecă**. Mama a așezat cartea pe raftul **bibliotecii**. Bunica are în **bibliotecă** titluri celebre.

DRUMUL CĂRȚII. **1.** editor, referat de lectură, editură, contract de editare, redactorul de carte, culegerea, tehnoredactare, DTP, bun de tipar. **2.** Editorul este primul lector avizat al cărții, el hotărând dacă o carte va intra sub tipar. Se ocupă apoi de publicitate și, când cartea a apărut, participă la lansarea acesteia și o prezintă în fața reprezentanților presei și a cititorilor. **3.** Redactorul de carte îndreaptă erorile stilistice, gramaticale, care au scăpat autorului și editorului. **4.** Etapa tehnoredactării presupune cunoștințe tehnice, dar și talent. **5.** Macheta copertei este realizată de serviciul DTP. **6.** Serviciul de marketing și PR pregătește și comandă materiale promoționale. **7.** Colaborarea editurii cu tipografia începe printr-o comandă. **8.** Raportul calitate – preț se referă la faptul că prețul unei cărți este direct proporțional cu elemente de calitate a produsului. **9.** Sintagma „bun de tipar“ sugerează faptul că toate etapele destinate editării au fost parcurse. Acum coperta și interiorul cărții sunt listate pe calc sau pe film, în oglindă.

LANSAREA DE CARTE. **1.** Lansarea de carte este ultimul moment determinat de autor în viața cărții, un moment festiv la care sunt invitați reprezentanții presei, cititorii pentru a li se prezenta noua apariție. **2.** Autorul, editorul, presa, cititorii etc. **3.** Sunt două opere: **Nimic și Frumoasele străine**. **4.** Lansarea a avut loc sâmbătă după-amiază în cadrul Târgului de Sfinții Apostoli Petru și Pavel, desfășurat la Muzeul Național al Satului „Dimitrie Gusti“. **10.** Comunicatul de presă este un text publicitar, în care se anunță apariția unei cărți, derularea unui eveniment etc. **Autor. Cititor. I. 1.** „De câte ori mi se părea că trebuie să fiu întristat, scriam în **Jurnalul meu**“. **2.** Întâmplările sunt relatate la persoana I. **3.** Jurnalul „trebuia să vădească într-însul viața unui adolescent suferind de neînțelegerea celorlalți.“ **4.** Într-o operă artistică, realitatea este transfigurată, potrivit concepției scriitorului, artistului deci, asupra operei de artă, a creației. **6.** Naratorul consideră că într-o operă literară trebuie să se petreacă lucruri deosebite, iar personajele trebuie să fie impresionate – iar nu ca în viața lui monotonă, petrecută între cărți. **7.** Cărțile citite în mansardă i-au deschis noi perspective, nebănuite, pe care altfel nu le-ar fi putut descoperi. **II. 1.** „pentru că eu nu am simțit niciodată cele ce simt eroii cărții acesteia“; **2.** Fiecare cititor găsește între

coperțile unui volum o altă carte. El va interpreta cele scrise potrivit trăirilor sale anterioare, potrivit dimensiunii sale spirituale și potrivit așteptărilor sale. **4.** Sintagma citată sugerează ieșirea din lumea textului literar. **5.** Atitudinea cititorului se modifică, el neidentificându-se cu personajele, ci plasându-se la polul opus. **6.** Cititorul, întrucât a intrat în lumea textului literar, se lasă pătruns de sentimente și întâmplări; odată ieșit din această lume a textului revine în propria matcă, reflectă la cele citite. **9.** O carte poate fi un sfat căutat la un moment dat, pe care îl primim, îl trecem prin propria ființă, îl acceptăm sau îl respingem, îl susținem sau îl combatem. **III. 1.** Cartea „**A treia dimensiune**“ de Radu Petrescu. **2.** „spiritul jurnalului lui Radu Petrescu“; „în 9 ianuarie 1958 ... Radu Petrescu consemnează“; **3.** Editura **Cartea Românească**. **4.** „unic rost al existenței“; **5.** Tipuri de lectură: intensivă, avidă; promenadă; recitirea; voluptatea lecturii; lectura studiu. **6.** Omul rămâne neputincios, „bolnav“ în fața imensității culturii și imposibilității de a parcurge toate paginile de glorie ale acesteia. La fel, gândul nu poate fi immortalizat în cuvinte. **7.** Jurnalul este oglinda propriilor trăiri.

DISCURSUL. RELAȚIA TEXT, FRAZĂ, PROPOZIȚIE, CUVÂNT. 1. a) Școala oferă elevilor cunoștințe la diferite discipline de învățământ. **b)** Soarele, aerul proaspăt și odihna atrag o mulțime de turiști la munte sau la mare. **c)** Omul, prin lectură, își desăvârșește studiile ^{1/} și învață ^{2/} cât trăiește ^{3/}. **2. Părți de vorbire flexibile:** *substantive:* **a)** carte, întrunire, alergare, om, capăt, mamă; **b)** bibliotecă, tramvai, cale, înțelegere; *adjective:* **a)** deștept, roșu, voios, înalt; **b)** rotund, terestru, înțelegător; *articole:* **a)** al, ale, niște, cei; **b)** alor, cele; *numerale:* **a)** cinci, primul; **b)** al cincilea, cincizeci; *pronume:* **a)** ai noștri; **b)** aceea, ele; *verbe:* **a)** a avea, a vedea, a trăi, a învăța; **b)** vrei, a construi, a alerga, a înțelege; **parți de vorbire neflexibile:** *adverbe:* **a)** acum, încet, cum, astăzi; **b)** afară, imediat; *prepoziții:* **a)** printre, din, de la; **b)** către, pentru, cu; *conjunții:* **a)** ca să, sau, însă; **b)** dacă, așadar; *interjecții:* **a)** vai, iată; **b)** cucurigu. **3. a) luând** – verb la modul gerunziu (a lua) / complement circumstanțial de mod; *în* – prepoziție + *degetele* – substantiv / complement indirect; *i* – pronume personal / atribut pronominal în dativ (posesiv); *fine* – adjectiv / atribut adjectival; *o* – articol nehotărât + *vărgușă* – substantiv / complement direct; *albă, subțire* – adjective / attribute adjectivale; *ca* – adverb cu rol de prepoziție + *o* – articol nehotărât + *igliță* – substantiv / complement circumstanțial de mod; *Domnița* – substantiv / subiect; *prichindeilor* – substantiv / atribut substantival genitival; *făcu* – verb / predicat verbal; *un* – articol nehotărât + *semn* – substantiv / complement direct; *de* – prepoziție + *amenințare* – substantiv / atribut substantival prepozițional; *spre* – prepoziție + *pârâu* – substantiv / complement circumstanțial de loc. **b) iar** – conjuncție (fără funcție sintactică); *la* – prepoziție + *poala* – substantiv / complement circumstanțial de loc; *cea* – articol adjectival + *verde* – adjectiv / atribut adjectival; *mii...mii* – numerale cardinale / subiect multiplu; *de* – prepoziție + *capete* – substantiv / atribut substantival prepozițional; *de* – prepoziție + *coifuri* – substantiv / atribut substantival prepozițional; *pletoase* – adjectiv / atribut adjectival; *lucitoare* – adjectiv / atribut adjectival; *ies* – verb / predicat verbal; *din* – prepoziție + *umbra* – substantiv / complement circumstanțial de loc; *-ntunecoasă* – adjectiv / atribut adjectival. **c) Mihai** – substantiv propriu + *generalii* – substantiv comun / subiect multiplu; *și* – conjuncție / nu are funcție sintactică; *săi* – adjectiv pronominal posesiv / atribut adjectival; *se* – pronume reflexiv + *silesc* – verb / predicat verbal; *din* – prepoziție + *...puterile* – substantiv / complement circumstanțial de mod; *toate* – adjectiv pronominal nehotărât (neînvățat) / atribut adjectival; *a opri* – verb la modul infinitiv / complement indirect (complement circumstanțial de scop - neînvățat încă); *împingându* – verb la gerunziu / complement circumstanțial de mod; *-i* – pronume personal / complement direct;